

Список використаних джерел

1. Кьеркегор Серен. Философские крохи / Пер. Д. А. Лунгиной, под ред. В. Л. Махлина. Предисловие и комментарии Д. А. Лунгиной. – М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2009. – 192 с.

2. Мудрагей Н. С. Проблема человека в иррационалистическом учении Серена Кьеркегора / Н. С. Мудрагей // Вопросы философии. – 1979. – №10. – С.76–86.

References

1. K'erkgor Seren. Filosofskie krohi / Per. D. A. Lynginoi, pod red. V. L. Mahlina. Predislovie i komentarii D. A. Lynginoi. – M.: Instytut filosofii, teologii i istorii sv. Fomu, 2009. – 192 s.

2. Mydragei N. S. Problema cheloveka v irracionalisticheskom uchenii Serena K'erkegora / N. S. Mydragei // Voprosu filosofii. – 1979. – №10. – S.76–86.

*Matvienko I. S., Ph.D., Assistant Department of Philosophy
NULES Ukraine (Ukraine, Kyiv), malushka20@ukr.net*

Human nature and existence in philosophical thinking S. Kierkegaard

The article presents the topics of existence and consideration of human nature, as key categories S. Kierkegaard philosophy. The problem of human existence, the definition of human nature today is an important finding, philosophical reflections Danish thinker formed the opinion that epoch his work touched the strings of the soul of everyone, not just the middle of the nineteenth century, but the XXI century. Surely man is a certain system, but final and complete it may have only been for God, for others it is irrationalistic and so that is always in the making of some of its elements. Search human nature as a whole inner world, in the middle of which everyone can keep their identity, is the ultimate goal of the individual, and it does not necessarily express it in the language, each for himself must find his own «I».

Keywords: human nature, existence, religion, people, person, god, irrationality.

*Матвиенко И. С., кандидат философских наук, ассистент
кафедры философии, НУБІП України (Україна, Київ),
malushka20@ukr.net*

Природа человека и экзистенция в философских размышлениях С. Кьеркегора

Представлено рассмотрение темы экзистенции и природы человека, как ключевых категорий философии С. Кьеркегора. Проблема существования человека, определения природы человеческого является важнейшим поиском настоящего, философские размышления датского мыслителя формировали мнение своего времени, его работы касались струн души каждого человека, не только середины XIX, но и XXI века. Бесспорно, человек представляет собой определенную систему, но завершённой и полноценной она сможет стать только для Бога, для всех остальных она есть иррационалистической и такой, которая постоянно находится в процессе становления некоторых ее элементов. Поиск природы человека как целостного внутреннего мира, в середине которого каждый может сохранить свою уникальность, является целью жизни индивида, и для этого не обязательно выражать это в языке, каждый сам для себя должен найти свое собственное «Я».

Ключевые слова: природа человека, экзистенция, религиозность, человек, личность, бог, иррациональность.

* * *

УДК 1(47)(091)

Мелешук А. А.,
кандидат філософських наук, доцент кафедри
філософії, Дніпропетровський національний
університет ім. Олеся Гончара (Україна,
Дніпропетровськ), meleschuk@ukr.net

ІСТОРІЯ ЯК ПРОЦЕС ОРГАНІЧНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДСТВА В ІСТОРІОСОФІЇ ВОЛОДИМИРА СОЛОВЙОВА

Розглядається актуальний аспект історіософії Володимира Соловйова – концепція історичного процесу як органічного розвитку людства, спрямованого на досягнення духовної єдності. Згідно історіософії Вол. Соловйова історичний процес є явищем органічним та цілісним. Його суб'єктом є людство як сукупний організм. Вихідною точкою історії є хаотичне існування елементів які прагнуть віднайти основи вищої єдності, що властиві Абсолютному началу – Богу. Розвиток не може бути безкінечним. Метою історії – є вищий людський організм, що втілює Божественну єдність – Боголюдство. Активними силами, які рухають історичний процес до єдності є активний божественний Логос і пасивна світова душа (Софія). Світовий процес частково вже реалізував

єдність в світовій душі. Проте він прагне більш повної, більш дієвої єдності – абсолютної, духовної єдності. Ця єдність досягається шляхом пізнання людським божественного Логосу, який відображається в Софії.

Ключові слова: історіософія, історія, Захід, Схід, Європа, Росія, національність, Боголюдство.

Вироблення ціннісних принципів та світоглядних основ побудови суспільства, досягнення національної єдності і створення національної ідеї є необхідними умовами прогресивного життя суспільства. Теоретичні основи вирішення зазначених проблем можна знайти в історіософських розробках російський мислителів другої половини 19 ст. Без перебільшень провідним філософом цього періоду був Володимир Соловйов. Фундаментальним принципом його філософії була ідея всеєдності, мислитель дав цінний приклад системи цінностей спрямованих на досягнення органічної цілісності і духовної єдності суспільства.

Метою статті є аналіз ідеї органічної природи людства, її сутності та проявів в історіософії Вол. Соловйова, а також з'ясування взаємозв'язку з концепцією всеєдності як метою історичного розвитку людства. Зазначена мета обумовила постановку наступних завдань: виявити основні складові ідеї органічної єдності людства як фундаментальної основи історіософії Вол. Соловйова; з'ясувати сутність ідеї духовної єдності людства; проаналізувати взаємозв'язок і взаємообумовленість ідеї органічної єдності людства і духовної єдності як мети його історичного поступу.

Дослідженню філософії Вол. Соловйова присвячено досить багато праць як їх сучасників, так і новітніх робіт. Серед найбільш ґрунтовних досліджень по даній проблематиці слід відзначити класичні роботи В. Зеньковського [1], О. Лосева, В. Розанова, Л. Шестова. Серед сучасних дослідників історіософію Соловйова вивчали О. Амеліна, П. Гайденок, Е. Корогодова [2], М. Максимов [3], М. Френч [4]. Та не зважаючи на значну кількість поведених досліджень, ряд аспектів історіософії Вол. Соловйова залишається не висвітленим повною мірою, а її цілісна модель взагалі не відтворена. Поміж невивчених аспектів історіософії Соловйова залишається концепція органічної єдності людства та її взаємозв'язок з ідеєю всеєдності як духовного рівня єднання індивідів.

Коло філософських проблем, до яких звертається Володимир Соловйов на сторінках своїх робіт надзвичайно велике. Особливе місце в його творчості займає історіософія. І не зважаючи на відсутність окремої роботи на цю тему, Соловйов майже у кожному творі торкається теми історичної долі людства, його положення у часовому вимірі, витоків та мети існування людини, нації, людства. Як сам він пише на сторінках «Філософських начал цілісного знання»: «Перше питання, на яке має відповісти будь-яка філософія, котра претендує на загальне визнання, є питання про мету існування. Якби наше існування було постійним блаженством, то питання б це не виникло: блаженне існування було б метою самого себе і ніякого пояснення не потребувало. Але, оскільки насправді блаженство існує лише в уяві, а дійсність є рядом великих і малих мук і в кращому випадку – постійна зміна важкої праці і гнітної нудьги, з одного боку, і зникаючих ілюзій – з іншого, то цілком природно виникає питання: навіщо все це, яка мета цього життя?» [7, с. 250].

Елементи історіософської концепції Соловйова склалися поступово і присутні в багатьох його працях.

Найбільш важливими з–поміж них є «Філософські початки цілісного знання» [7], «Читання про Боголюдство» [8] та «Виправдання добра» [5].

Перші серйозні спроби осмислення суті історичного процесу, його чинників, витоків та закономірностей зустрічаються в «Філософських началах цілісного знання». Тут Соловійов застосовує поняття розвитку у відношенні історії, точніше, говорить про історичний розвиток людства. Торкаючись проблеми розвитку, важливої для розуміння сенсу існування, Соловійов відзначає, що перш за все необхідно визначити суб'єкт розвитку. Ним є єдина істота, що складається з множинності внутрішньо зв'язаних елементів – живий організм: «Справді, розвиватися у власному значенні цього слова можуть лише живі організми, що й складає їх суттєву відмінність від решти природи» [7, с. 252–253]. Тобто, історичний процес є різновидом органічних явищ і суб'єктом розвитку тут, як зазначає сам філософ є не окремий індивід, плем'я чи країна, а людство як сукупний, вищий організм: «Суб'єктом розвитку є людство як дійсний, хоча і сукупний організм. Звичайно, коли говорять про людство як про єдину істоту або організм, то бачать в цьому навіряд чи більш ніж метафору або ж простий абстракт: значення дійсної одиничної істоти, або індивіда, приписується тільки кожній окремій людині. Але це абсолютно необґрунтовано» [7, с. 255].

В будь-якому організмі можна виокремити складові частини, вони є і в суспільстві: «так само як і в організмі людства ми розрізняємо, по–перше, складові його частини – племена і народи і, по–друге, утворюючі основи системи або форми загальнолюдського існування, що характерні всьому людству...» [7, с. 256]. Основними формами буття індивіда Соловійов називає «відчуття, мислення, діяльну волю; кожна з них має дві сторони – винятково особисту і суспільну» [7, с. 256–257]. Засадами органічної єдності можуть бути суспільні прояви зазначених форм буття – «тільки таке мислення, яке прагне певного предметного змісту, тільки така воля, яка передбачає певну загальну мету; іншими словами – відчуття, що має своїм предметом об'єктивну красу, мислення, що має своїм предметом об'єктивну істину (отже, мислення, що пізнає, або – знання), і воля, що має своїм предметом об'єктивне благо» [7, с. 257]. Найважливішим началом суспільного життя є вольове – саме воно виступає в ролі об'єднуючого. І по формі об'єднання суспільство може досягати трьох ступенів: «...перший ступінь – суспільство економічне – має значення переважно матеріальне, другий – суспільство політичне – являє собою переважно формальний характер і, нарешті, третій – суспільство духовне – повинне мати всезагальне значення, або абсолютне; перша форма є зовнішньою основою, друга – засіб, тільки третя є метою» [7, с. 259]. Економічна діяльність дає змогу людству отримувати продукт, продукт підтримує його існування, але не може бути метою існування суспільства. Формальна об'єднуюча дія політичних інституцій та механізмів, права, традицій певною мірою регулюють життя людей, але також не можуть бути достатньою об'єднуючою основою суспільства. І тільки духовність, пізнання вищої єдності можуть бути достатньою основою для загального об'єднання.

Більш ясну інформацію стосовно мети та шляху історичного процесу ми знаходимо в «Читаннях про Боголюдство» [3, с. 170–173]. Історія для Соловійова являє

собою людський витвір, який відображає її суперечливу сутність [2, с. 14–20]. Як він зазначає: «людина поєднує в собі всі можливі протилежності, які зводяться до однієї великої протилежності між безумовним і умовним, між абсолютним і вічним еством і скороминущим явищем або видимістю. Людина водночас є божеством і нікчемністю» [8, с. 121]. Історія поєднує в собі прояви двох форм суцього. З одного боку в ній розгортається існування видимої але скороминущої і тлінної матеріальної природи одним з проявів якої є людина. З іншого боку в історії простежується вплив трансцендентної, вічної реальності абсолютним началом якої є Бог.

Але Бог не творить світ і не впливає на історичний процес безпосередньо, а робить це за допомогою опосередкованих «монад-ідей», відомих нам з філософії Платона, які поєднуються в Софії.

Софія, або світова душа, є похідною від божественного Логосу, вона є підлеглою божественному началу, сприймає його: «Саме по собі божественне начало є вічною всеєдністю, що перебуває в абсолютному спокої і незмінності; але по відношенню до множинності кінцевого буття, такою що постала з нього, божественне начало є діючою силою єдності – Логос» [8, с. 145]. Від нього Софія одержує свою силу до єднання елементів світу, сприймаючи божественну всеєдність, вона проводить її в матеріальний вимір. Душа володіє власним буттям і наділена власною волею. Тому, вона здатна самостійно, «по власній волі», як пише Соловійов, сприймати божественне начало: «Сприймаючи єдине божественне начало і зв'язуючи цією єдністю всю множинність істот, світова душа тим самим дає божественному началу повне дійсне звершення у всьому; за допомогою неї Бог проявляється як жива діюча сила у всьому творінні, або як Дух Святий. Іншими словами: визначаючись або утворюючись Божественним Логосом, світова душа дає можливість Духу Святому здійснюватися у всьому... вона по самому положенню своєму має в собі початок самостійної дії, або волю, тобто можливість починати від себе внутрішній рух (прагнення). Іншими словами, світова душа може сама обирати предмет свого життєвого прагнення... світова душа є силою пасивною, яка сприймає ідеальне начало і сприйнятому надає матерію для його розвитку, оболонку для його повного проявлення» [8, с. 148–149]. Саме в цьому і криється сенс історії. В характері світової душі закладена онтологічна потенція історичного процесу. Можна сказати, що історія – це власне воління буття, яке прагне до єдності.

Історичний процес – це повернення світу до Абсолютного. Історія постає як божественний процес. Вона своєрідним чином відображає хід творіння світу, точніше, по Соловійову, втілює процес входження Абсолюту у світ. Тільки завдяки історії Абсолютне може бути визначене як єдине і над суще. Історія потрібна Абсолютному як протилежності, як необхідна складова буттєвої структури Абсолюту, як сила, що надає Абсолютному началу визначеність.

Світ же вбирає в себе вплив божественної сили, дає місце божественній єдності. Дією божества в світі створюється інша єдність. Ця «проведена єдність світу» втілюється через людство. А вже з цього центру, із зібраного в єдність людства розгортається історія. Можна сказати, що історія є динамічною силою такої єдності. Ця пульсуюча єдність затягує в свою орбіту всю решту буття.

Історія це властивість світу, який прагне до єдності, поступова реалізація ідеальної єдності утворює значення і мету світового процесу. Єдність в світі не дана первинно, вона лише потенційно можлива. Час же є цією формою єдності буття реального і потенційного.

Світ сам по собі єдності позбавлений, але він здатний від хаосу поступово перейти до неї. Ідея всеєдності повинна бути засвоєна світом (світовою душею), повинна стати вільною ідеєю, тобто служити самовизначенню природи, бути прийнятою в неї. Світ поступово стає єдиним, поступово зв'язує матеріальні елементи в стійкий цілісний організм, вершиною якого є людський організм – боголюдство «Після всього цього космогонічного процесу, в якому божественне начало, з'єднуючись все тісніше і тісніше зі світовою душею, все більше і більше оволодіває хаотичною матерією і зрештою доводить її до досконалої форми людського організму...» [8, с. 149].

Тобто, досягнення духовної єдності, як вищого рівня органічного об'єднання людства досягається лише шляхом пізнання. Об'єктом пізнання, звичайно ж, є Бог, а точніше Божественний Логос як його одкровення людині.

У сфері пізнання Соловйов виокремлює три можливі форми – позитивну науку, відсторонену філософію та теологію: «коло знань, в якому переважає емпіричний зміст і головний інтерес належить матеріальній істинності, утворює так звану позитивну науку; знання, що визначається головним чином загальними принципами і має на увазі переважно логічну досконалість або істинність формальну, утворює відсторонену філософію; нарешті, знання, що має своїм першим предметом і початковою точкою абсолютну реальність, утворює теологію» [7, с. 261]. Саме теологія надає науковим фактам та філософським ідеям справжнього сенсу, «без чого перші є порожніми формами, а другі – байдужим матеріалом» [7, с. 266–267].

Останньою формою людського буття і буття суспільства є відчуття. Ця сфера проявляється в творчості, в мистецтві. Критерієм диференціації мистецтв Соловйов бере їх відношення до матеріального вираження. Найнижчою формою творчості є утилітарна творчість по замовленню, естетика тут є лише прикрасою. Чим менша залежність мистецтва від матерії тим вищим, духовним воно є на думку Соловйова: «Скульптура є самим матеріальним мистецтвом, воно найближче до технічного мистецтва вищим проявом якого є архітектура; живопис вже більш ідеальний, в ньому немає речового наслідування, тіла зображаються на площині; ще більш духовний характер має музика, яка утілюється вже не в самій речовині і не на ній, а тільки в русі і житті речовини – в звуці; нарешті, поезія (у вузькому значенні цього слова) знаходить свій вираз тільки в духовному елементі людського слова» [7, с. 262]. В акті творення людина, людство сприймає віяння ідеального, трансцендентного світу, де краса втілена в досконалому своєму вигляді. Матерія не здатна відтворити цієї краси. Та й саме творення, по Соловйову, є актом містичним, не ясным, але надзвичайно важливим в пізнанні абсолютного, на шляху досягнення вищих форм буття чому й слугує історичний процес.

Отже, історичний процес Володимир Соловйов розглядає як явище органічне, цілісне. Його суб'єктом є не окремий індивід, плем'я чи держава, а людство як сукупний організм. Історичному процесу властивий розвиток вихідною точкою якого є хаотичне існування

елементів які прагнуть віднайти основи вищої єдності, що властиві Абсолютному началу складовою якого, проявом сутності якого він є. З іншого боку, розвиток, по Соловйову, не може бути безкінечним є конкретна мета, кінцева точка історії – нею є вищий людський організм, що втілює Божественну єдність – боголюдство.

Світовий історичний процес прагне до єдності двома діючими в ньому силами, двома початками: активним, божественним Логосом і пасивною, сприймаючою світовою душею (Софією). Сам по собі світовий процес вже деяким чином реалізував єдність в світовій душі. Проте він прагне більш повної, більш дієвої єдності – абсолютної єдності, що досягається з'єднанням діяльного і страждаючого начал, Логосу і Софії як двох форм єдності.

Список використаних джерел

1. Зеньковский В. В. Русские мыслители и Европа [Текст] / В. В. Зеньковский. – М.: Республика, 1997. – 368 с.
2. Корогодова Е. П. Людина і космос в теодицеї В. Соловйова [Текст] / Е. П. Корогодова // Дух і космос: наука і культура на шляху до нетрадиційного світосприйняття. – Харків, 1995. – С.14–20.
3. Максимов М. В., Щедрина Т. Г. Соловьевские чтения: поиск новых методологических ориентиров [Текст] / М. В. Максимов, Т. Г. Щедрина // Вопросы философии. – М., 2003. – №10. – С.170–173.
4. Френч М. Лик Софии [Текст] / М. Френч // Вопросы философии. – М., 2002. – №1. – С.117–139.
5. Соловьев В. С. Оправдание добра [Текст] / В. С. Соловьев // Собрание сочинений. В 12 тт. – Брюссель, 1966. – Т.8. – С.1–516.
6. Соловьев В. С. Три силы [Текст] / В. С. Соловьев // Собрание сочинений. В 12 тт. – Брюссель, 1966. – Т.1. – С.227–240.
7. Соловьев В. С. Философские начала цельного знания [Текст] // В. С. Соловьев // Собрание сочинений. В 12 тт. – Брюссель, 1966. – Т.1. – С.250–406.
8. Соловьев В. С. Чтения о Богочеловечестве [Текст] / В. С. Соловьев // Собрание сочинений. В 12 тт. – Брюссель, 1966. – Т.3. – С.3–181.

References

1. Zen'kovskyy V. V. Russkiye myslytely y Evropa [Текст] / V. V. Zen'kovskyy. – М.: Respublyka, 1997. – 368 s.
2. Korohodova E. P. Lyudyna i kosmos v teodytseyi V. Solovyova [Текст] / E. P. Korohodova // Dukh i kosmos: nauka i kul'tura na shlyakhu do netradytsiynoho svitospriynyattya. – Kharkiv, 1995. – S.14–20.
3. Maksymov M. V., Shchedryna T. H. Solov'evskyye chtenyuya: poysk novykh metodolohycheskykh oryentyrov [Текст] / M. V. Maksymov, T. H. Shchedryna // Voprosy fylosofyy. – М., 2003. – №10. – S.170–173.
4. French M. Lyk Sofyy [Текст] / M. French // Voprosy fylosofyy. – М., 2002. – №1. – S.117–139.
5. Solov'ev V. S. Opravdanye dobra [Текст] / V. S. Solov'ev // Sobranye sochyneny. V 12 tt. – Bryussel', 1966. – T.8. – S.1–516.
6. Solov'ev V. S. Try syly [Текст] / V. S. Solov'ev // Sobranye sochyneny. V 12 tt. – Bryussel', 1966. – T.1. – S.227–240.
7. Solov'ev V. S. Fylosofskyye nachala tsel'noho znanyya [Текст] // V. S. Solov'ev // Sobranye sochyneny. V 12 tt. – Bryussel', 1966. – T.1. – S.250–406.
8. Solov'ev V. S. Chtenyya o Bohochelovechestve [Текст] / V. S. Solov'ev // Sobranye sochyneny. V 12 tt. – Bryussel', 1966. – T.3. – S.3–181.

Meleschuk A. A., Ph.D. in Philosophy, Assistant Professor of Philosophy Science Oles Gonchar Dnepropetrovsk National University (Ukraine, Dnepropetrovsk), meleschuk@ukr.net

History as a process of organic development of mankind in the historiography of Vladimir Solovyov

We consider an important aspect of history Vladimir Solovyov – the concept of the historical process as an organic development of mankind in achieving spiritual unity. The problem is topical for Ukraine today, when there is development of national ideas and finding ways to consolidate the Ukrainian in a strong, organically and spiritually cohesive, unitary state.

According to Solovyov, the historical process is a phenomenon organic and holistic. Its subject is humanity as a cumulative body. The starting point of history is a chaotic existence of elements that seek to find a basis higher unity that characterized early Absolute – God. Development cannot be endless. The purpose of history – is the supreme human body, embodied Divine unity – the Incarnation. Active forces that

drive to the historical process of unity is divine Logos active and passive world soul (Sofia). The world process already partially implemented in the global unity of the soul. However he seeks more complete, more effective unity – absolute spiritual unity. This unity is achieved through knowledge of the divine persons Logos displayed in Sofia.

Keywords: *historiosophy, history, West, East, Europe, Russia, nationality, Godmanhood.*

Мелешук А. А., кандидат философских наук, доцент кафедры философии, Днепропетровский национальный университет им. Олеся Гончара (Украина, Днепропетровск), *meleschuk@ukr.net*

История как процесс органического развития человечества в историософии Владимира Соловьева

Рассматривается актуальный аспект историософии Владимира Соловьева – концепция исторического процесса как органического развития человечества, направленного на достижение духовного единства. Согласно историософии Вл. Соловьева исторический процесс это явление органическое и цельное. Его субъектом является человечество как совокупный организм. Исходной точкой истории является хаотическое существование элементов, которые стремятся найти основы высшего единства, свойственного Абсолютному началу – Богу. Развитие не может быть бесконечным. Цель истории – это высший человеческий организм, воплотивший Божественное единство – Богочеловечество. Активными силами, которые двигают исторический процесс к единству, являются активный божественный Логос и пассивная мировая душа (София). Мировой процесс частично уже реализовал единство в мировой душе. Однако он стремится к более полной, действительной форме единства – духовному единству. Духовное единство достигается путем познания людьми божественного Логоса, который отображается в Софии.

Ключевые слова: *историософия, история, Запад, Восток, Европа, Россия, национальность, Богочеловечество.*

* * *

УДК 17.022.1

Невмержицька О. М., аспірантка, Національний університет біоресурсів і природокористування України (Україна, Київ), *Elena.nevm@mail.ru*

АКСІОЛОГІЧНІ ПОГЛЯДИ ТА ЕСТЕТИЧНІ КАТЕГОРІЇ У ТВОРЧОСТІ ОЛЕКСІЯ ФЕДОРОВИЧА ЛОСЕВА

Олексій Федорович Лосєв увійшов в історію як видатний філософ, філолог, професор та доктор філологічних наук. Його творчість це унікальний феномен, який і до теперішнього часу ще цілком не усвідомлений. Особливо це стосується питання щодо аксіологічних поглядів філософа, дослідження яких є метою даної статті. Проаналізовано специфіку основної аксіологічної проблеми у творчості О. Ф. Лосєва, якою є проблема сенсу. Вона має для філософа не тільки суб'єктивно-особистісне значення, як сенс життя окремо взятої людини, а виступає однією з найважливіших філософських проблем в онтологічно-буттєвому плані. О. Ф. Лосєв ставить проблему співвідношення сенсу і факту, цілком відповідну одній з найважливіших проблем аксіології – співвідношення цінності та факту. Встановлено, що філософ визначає естетику через цінність, зазначаючи, що естетика – це філософська дисципліна, що має своїм предметом область виразних форм будь-якої сфери дійсності, даних як самостійні і чутливо безпосередньо сприйнята цінність.

Ключові слова: *аксіологія, цінність, сенс, факт, естетика, естетична цінність.*

На сучасному рівні розвитку філософської та наукової думки посилюється зацікавленість проблемою цінностей, осмислення ролі та значимості духовних ідеалів в житті людини. Постійний процес змін у житті нашого суспільства висуває пріоритетну проблему ціннісного впливу на особистість. Ця тема хвилює фахівців у галузі аксіології, естетики, етики та власне філософії з далеких часів, які досліджуючи цю тематику пропонують людині панораму цілей, ідеалів та надій, тобто допомагають осмислити їй своє життя.

Актуальність теми дослідження обумовлена, насамперед, тим, що незважаючи на велику кількість дослідницьких праць творчості О. Ф. Лосєва, до теперішнього часу унікальний феномен цього видатного філософа цілком ще не усвідомлений. Особливо це стосується питання його аксіологічних поглядів та

естетичних категорій, визначення та дослідження яких становить мету даної статті.

Досягнення поставленої мети здійснювалося через розв'язання таких завдань: дослідження ціннісних орієнтацій О. Ф. Лосєва шляхом вивчення його творчих робіт; аналізу філософської літератури, що стосується даної тематики; дослідження робіт інших авторів щодо творчості О. Ф. Лосєва.

Методологічну основу дослідження складає комплекс загальнофілософських та загальнонаукових методів. У статті були використані такі методи як: діалектичний, історичний, та порівняльний.

Протягом останнього десятиліття з'явилося досить багато робіт, присвячених різним аспектам творчості О. Ф. Лосєва. Різні сторони його діяльності вивчають: С. С. Аверинцев, В. В. Бичков, Д. Ю. Васильєв, Л. А. Гоготішвілі, М. М. Гамаюнов, А. Л. Доброхотов, К. В. Зенкин, Л. Г. Йонин, Ю. Л. Курікалов, В. І. Постовалова, Ю. А. Ростовцев, А. А. Тахо-Годи, В. П. Троїцький, В. В. Умрихін, П. В. Флоренський, І. М. Фрідман, С. С. Хоружий та ін. Особливо потрібно відзначити масштабну дослідницьку роботу А. А. Тахо-Годи. Серед зарубіжних дослідників: В. Гьордт, Дж. Скенлан, М. Хагемейстер, А. Хаардт, Лін Цзіян та ін.

Філософсько-методологічні підстави аксіологічних поглядів О. Ф. Лосєв були досить складні. Він слідував філософському напрямку початку ХХ століття, що не належав до якої-небудь західноєвропейської філософської течії в її чистому вигляді. Але у філософа було прагнення поєднувати різні течії філософської думки, в тому числі і вітчизняні, в новому своєрідному синтезі. Складові комплексу ідей філософії О. Ф. Лосєва, на якому засновувалася його аксіологічна позиція, – це Платон і неоплатонізм, вчення Володимира Соловйова, філософський символізм, феноменологія Едмунда Гуссерля та діалектика, розпочата в античності і завершена Гегелем. В останній період своєї науково-філософської діяльності до цього комплексу приєднався марксизм, очищений від вульгаризаторських нашарувань, що успадковує діалектичні принципи.

Філософську творчість Олексія Федоровича Лосєва умовно можна розділити на три періоди це:

– з початку його наукової діяльності до 1930 року, де цікавою є перша його стаття «Ерос у Платона», що була опублікована в 1916 р;

– з 30–х до початку 50–х років – час вимушеного мовчання;

– з 1953 року, коли з'явилася можливість публікувати раніше обдумане та нові твори, у тому числі восьмитомну «Історію античної естетики» та «Естетику Відродження». За цей період було видано близько 500 праць.

На перший погляд може здатися, що в перший початковий період своєї філософсько-наукової діяльності О. Ф. Лосєв спеціально не займається проблемами аксіології і вживає слово «цінність» здебільшого в буденному значенні. Однак виявляється, що його філософсько-естетичні погляди аксіологічні по суті справи, хоча він рідко користується традиційною для аксіології термінологією до робіт 60–70–х років.

У працях Олексія Федоровича Лосєва 20–х років класифікація філософських дисциплін і наук не включає аксіології. Для нього основною аксіологічною проблемою виступає проблема сенсу, що мав для філософа не тільки